

Nushası 10 kuruş

Posta ücreti 40 Para

Senelik abonası
100 kuruş.

Posta ücreti 10 kuruş

İstanbul

Şehremaneti Mecmuaası

[Şehremaneti tarafından ayda bir çıkarılır]

Sene : 6

Kânunsani 1929

Sayı : 65

İÇİNDEKİ YAZILAR

Sayfa

155	Bu günün en büyük işi	A. Suat
161	Amerikada Sıhhat abıdeleri	Dr. opatör A. Mustafa
166	Sanatoryomlar	Dr. A. Süheyl
171	Şehrimizde yapılması ve ıslahı lazımgelem bazı ufak işler	Dr. A. Nevzat
130	İstatistik mebahisi	Mehmet Ali
180	Belediye kanunu (mabaat)	

İstanbul
Şehremaneti Matbaası
1929

Sanatoryomlar

Viyana - D. A. Süheyl

Türkiyede şimdiye kadar Büyük müteşebbislerce yapılmayan bir şey varsa o da zengin ve fakara halk için lazım olan sanatoryomlardır. Eskiden verem tedavisinde İsviçre havasının ve ikliminin büyük ve hususi bir te'sisi var zan olunurdu. Bu telakki bir çok seneler devam etti ve dünyanın her tarafından hastalar akın akın İsviçre sanatoryomlarını doldurmağa başladı. Vakti ki diğer memleketlerde de iklim ve hava tetkikatı neticesi buralarda da bir çok sanatoryom laryapılarak her millet kendi erazisi dahilinde de sanatoryom tedavisini esas tuttu. Netekim bu gün aşayukarı müsait yeri olan her memlekette sanatoryom mevcuttur. Fransız hastaları çokluk İsviçre ve avusturya sanatoryomlarında görmeyiz. İklim şeraiti uymayan yerlerden gelen hastalar buralarını doldurmaktadır. Yoksa her millet ve memleket az çok eyi bir şerait tahtında güzel eserler vucude getirmişlerdir.

Memleketimizde sanatoryomun mevcut olmamasıda maalesef bütün hastalarımızı hep Avrupa sanatoryomlarına gitmeğe sevk etmektedir. Bu ise memlekette kalması lazım gelen paranın harice çıkmasını ve miilli servetin azalmasını muciptir. tabii bu sıhhat düşüncelerinden bu kadar fedakârlık ihtiyarında memleketimizde henüz bu ihtiyacı tatmin edecek müesseselerin mevcut olunmaması sebeptir.

Bir hastanın Avrupa sanatoryomunda asgari masrafı her ay üç yüz(300)liradır. 6 ay kalacağını farzetsek (1800) lira eder. buna rubu miktarında yol parası da ilâve olunursa 2,200 - 2.500 lirayı

geçer. Buna mukabil hastanın kazandığı hastalığının derecesine göre ya salah ve ya şifadır, ve yahut alâ halihî döner. Bu masrafın hemen misfile bu kadar müddet türkiyenin en eyi yerlerinde yapılacak bir sanatoryomda eyi neticeler almak kabildir.

Sonra Avrupa sanatoryomlarında lisan bilmeyen hastaların çektiği müşkülât büyük bir sıkıntı ve üzüntü tevliet etmektedir. Buna birde dâüssıla (Nostelgie) munzam olursa diyarı gurbette şifa aramak maksadile geçirilen günlerçok üzüntülü olur. Haleti ruhiyenin bozukluğu bu hastalık üzerinde eyi bir te'sir hasiletmez. Görüyoruz ki Avrupa,da bir sanatoryoma koşan bir türk maddi ve manevi bu gibi derin te'sirler altında kalmağa mahkûmdur.

Türkiyede sanatoryom yapılmaga müsait yerlerin olup olmadığı tetkik etmeden kestirilemez. Fakat müsait yerlerin mevcudiyetini düşünebiliriz. Yalnız dolaşmak ve ilmi bir tetkik yapmak lazımdır. Yoksa sanatoryom namile muhtelif şehirlerin köşelerine yapılan binalar hem bazı şeraitten mahrum ve hem de maksattan uzaktır. Bunlar yine bizleri Avrupa sanatoryomlarından vareste kılamayız. O halde ihtiyaca her veçhile kâfi degildir.

Sanatoryom yapılacak yerin uzak ve yakınlığı mevzuibahs değildir. En mühim nokta her nerede müsait bir zemin varsa orada tesisata başlamak lazımdır. Bu bir devletin bütçesinden çıkarılacak bir iş degildir. Avrupa,da sanatoryomlar hususi şahısların ve birde şirketlerin

elindedir. Bu maksat için ciddi çalışsack ve eserini ilânihaye payidar kılacak bir şirketin teessüsü ilk yapılacak iştir. Bu şirket eyi ve bu işe aşına ilim erbabının tecrübe ve müşahedelerinden istifadeyi de esas tutmalıdır. Bidayette az masraf ve derhal kar mevzuhalı olmamalıdır. Yoksa bu işi ileriletmez. Her vakit

sahibi olur. Bu da diğerlerine örnek olur ve emsali taaddüt eder. Milli servetin harice gütmemesine en büyük bir saik olması itibarile de en vatani bir vazifedir.

Mes'ele her hangi bir dağın eteğine şimal rüzgarından mahfuz bir tarafına bir bina oturtup adına sanatoryum

Ormanlar arasında bir Sanatoryom

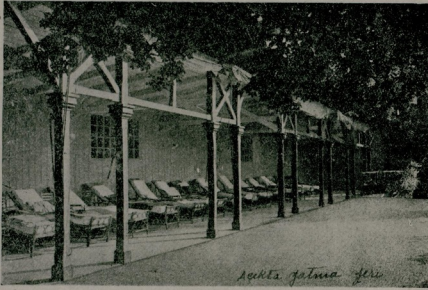
kârın arkasından koşmak bu işleri akamete duçar eder. Fakat güzel bir eserin dikkatle idare olunarak payidar olması daima kârı intac eder. Netekim Viyana civarında otuz (30) sene evvel yapılan bir sanatoryom her iki senede bir kârile resülmali her dürlü masraflar haric kalmak şartile ödemektedir. Behemehal zengin şahısların yapacakları bir şirket müdebbir ve doğru eller tarafından idare olunursa Türkiye güzel bir sanatoryom

demekten ibaret değildir. Bunun yollarını ve vesaitini de temin her şeyden hatta binanın kurulmasından daha ziyade mühimdir.

Sanatoryom nakağar uzakta olursa olsun bunu medeni büyük vesaitle; telgraf, telefon, telsiz, otomobil, araba gibi lüzumu derkâr olan şeylerle raptetmek lazımdır. Sonra idari eyi bir teşkilât yapmalıdır.

Avrupada sanatoryom muamelâtı idarece bir bankaya, sıhhat noktasından bir hasta haneye, disiplin noktasından askeri bin kışlaya benzer. Burada her hangi sınıfa mensup olursa olsun konan nizamata göre hareket etmek esastır. kimse böyle yerlerde keyfi hareket edemez. Davosda ilk sanatoryomu yapan meşhur

etrafındakilere tehlikeli değildir. Sanatoryomda vereme yakalunmak tehlikesi yoktur. Zira hastaların kullandığı her şey sıhhi usullerle temizlenmekte ve icabında ta'kim olunmaktadır. Hastalar bu gibi esaslara daima riayetkârdır ve sanatoryomları idare eden hekimlerin sözleri gayrı kabili itirazdır. Onların

Açıktaki yatma yeri

{ Doktor Türban hafif bir huysuzluk gösteren hastaları her hangi sınıfa mensup olursa olsun sanatoryomdan çıkarmış. Ancak her türlü serbestiye almışmış avrupa kibar mehafiline mensup kadın ve erkek herkesi sanatoryomun basit esaslarına riayete icbar edermiş.

Basit esaslar dedim; hakikaten sanatoryomlarda takip olunan usuller pek sadedir; Sanatoryoma ender giren şey ilaçdır. En fazla nazara çarpan sükûn, sükût, istirahat, kayıtlardan azade olma-ktır. Sanatoryomun temizliği ve bilhassa intizam her şeyden evel göze çarpan bir şeydir. Orada toz ve mikrop tutacak fazla bir şey yoktur. Bütün eşyanın icabında her vechile temizlenmesi kolaydır. Sanatoryomda bulunan hastalar temamille

arzuları hastaların eyiliklerine müteveccih olduğundan behemhal yapılacaktır. Yoksa hekim ona açıkça sanatoryomu terk etmesini söyler.

Sanatoryom tedavisinde bol gıda esastır. Bu da fenni bir esas dahilinde tanzim olunmuştur. Bu bol gıda hiç bir zaman fartı tagaddi demek değildir. Sanatoryom yemekleri kat'iyen hiç bir hastanın midesini bozmaz. Miktaaren çok değildir, Fakat gıda itibarıyla fevkalâde zengindir. Yemek ve içmek te muayyen saatlerde olur. Billhassa yemekhanelerdeki temizlik ve intizam en büyük ve meşhur otellerde az bulunur. Yemeklerde calibi dikkat bir nokta hemen her gün çeşitlerinin mütemadiyen değişmesidir.

Sanatoryom tedavisinde en büyük nokta bol istirahat ve muayyen saatlerde gezinti, mutalaa ve sairedir. Her vesile ile hasta istirahat eder, ateşi varsa bir müddet yatakta kalır. Sanatoryomda bir hastanın kuvvetinden ve sıkletinden behemhal kazanması esastır. Sanatoryom yalnız hasta olanların şifa bulacağı bir yurt değil, hastalığa namzet olanların, zaiflerin, yorgunların ve hatta hali sıhhatta bulunan insanların da istirahat-gâhıdır. Bir çok kimseler senenin bir iki ayını ve yahut ayın bir iki haftasını burada geçirir. Vereme duçar olupta sanatoryomda tedavi görmüş ve sonra işinin başına dönmüş insanları da çok yorulduğu zamanlarda berayı istirahat bir iki hafta gine sanatoryomda görürsünüz.

Herkesin sıhhatinin kadrini hasta olmadan bilmesi büyük bir nimettir. Hasta olduktan ve eyilğe yüz tutduktan sonra halinin salâhını da muhafaza ve koruyabilmek de büyük bir eseri bası-

rettir. Sonra sanatoryom muhitlerinde daima kış eylenceleri de yapılır. Bunlar için gelip hem istirahat eden hem eylenen halk büyük bir yekûn tutar.

İsviçredeki Davos ve leysen kâmilten sanatoryomlardan mürekkep olduğu halde aynı zamanda sanatoryom gibi olan otellerin de kış sıporları ve eylenceleri için koşan insanlarla doludur.

Sanatoryom hem melcei şifa ve hem de eylenceleri çok olan bir istirahat-gâh demektir. Sanatoryomda bulunan hastaları eylendirmek her vakit düşünülen ve yapılan bir şeydir.

Sanatoryom her nakadar uzakta olursa olsun sinama, radyo, orkestire ile icabında bir çok eylencelerin yapıldığını görürüz.

Hastaların sıkılmaması esastır.

İşte bol gıda ve sükûnun ve istirahatın fevaidini yazdıktan sonra eyi havadan da bir nebze basedeyim : Sanatoryom ekseriya iki dağın yırtmacında ve şimal cihetinden mahfûf ve bol güneş

Yemek Salonu

alan tarafındandır. Mevkide rutubet yoktur. Hastaların balkonlu ve balkon-suz odaları daima güneşe nazırdır. İcap eden tedavi şekillerinden biri de hastaların bilhassa sanatoryom mevsimi olan kışın açık havalarda muayyen saatlerde yatması ve gezmesidir. Hava bu muhitlerde çok sağlamdır. Bina dahili asri tesisatla sıcaktır. Hariçtede güzel şeraiti sıhhiye mevcuttur. Hastalar alıştıkları hariç havadan müteessir olmazlar. Bilakis bu soğuk ve sağlam muhit onların vucut mukavemetini artırır. Sanatoryom dag kenarında olmakla beraber güzel bir parkı ve oturulacak yerleri ve kameryeleri havidir. Etraf esasen çam ormanlarıyla doludur.

Bir çok tıp alimlerinin telekkisine göre herkes bu şeraiti cem, edebilirse kendi evinde sanatoryom tedavisi yapabilir. Yalnız insanın evinde her şeyden tecerrut edebilmesi ve sükûnu bir az güçtür. Bunlarda mecburi olarak ruhi kayıtsızlık ve sükûn vardır. Daha do-

ğrusu sanatoryom disiplin noktasından lâzım bir müessesedir.

Sanatoryom aynı zamanda bir mekteptir. Hasta ve ya sıbhatta burada bir kaç ay kalmak için gelen kimse hayatında kendisini nasıl idare edecek, sui istimallerden nasıl korunacak onu öğrenir. En büyük istifade sanatoryomda gördüğü faydayı bu şeraite riayet ederek idame ettirmektir.

Sanatoryom aynı zamanda salah kesp olunacak bir yerdir. Herkes burada fena adetlerin bırakmak mecburiyetindedir. Meselâ sigara ve işret sanatoryomdan içeri girmez. Fuhuş yoktur. Sui istimallerden tevekkil etmek için barınılacak bir yer de sanatoryomdur.

Bu satırları her hangi bir sanatoryoma propaganda maksadile yazmadım. Yalnız şu muhtasar malûmatla sanatoryom lüzum ve fevaidini bildiriyorum. Sanatoryomların en lüzumlu ve asri bir müessese olması dolayısıyla bizde de çoğalması şayani temennidir.

25 Kânunsani 1929

